

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

موضوع پایان نامه :

رابطه رهبری با قوای سه گانه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

استاد راهنما :

دکتر ناصر علی منصوریان

استاد مشاور :

دکتر عباسعلی کدخدایی

نگارش :

شهرام محمدی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد حقوق عمومی

سال تحصیلی : ۱۳۸۸

تقديم به :

ساحت قدسى ماه منى بنى هاشم

ابوالفضل العباس (عليه السلام)

چکیده :

اصل تفکیک قوا به معنای تقسیم و تجزیه قدرت حکومت در بین قوای مختلف (قوه مقننه ، مجریه و قضاییه) ، به منظور جلوگیری از فساد و استبداد و نیل به اهدافی همانند تقسیم کار، تخصصی نمودن امور و توجه به مشورت بنا نهاده شده است . با جمع بندی نظرات مختلف در خصوص این اصل می توان گفت : اصل تفکیک قوا اگرچه تأثیر بسزایی در تحدید قدرت داشته ، اما به صورت کامل در این زمینه موفق نبوده و بسته به نوع تفکیک قوای حاکم در هر یک از کشورها ، باعث حاکمیت نوعی الیگارشی و حکومت نخبگان شده و ازسوی دیگر باعث شده فساد در بخشهای گوناگون حکومتی منتشرشود . پیش بینی اصل « ولایت فقیه » در نظام سیاسی اسلام برای اداره کشور در زمان غیبت امام معصوم (ع) بر مبنای ادله نقلی و عقلی بسیاری قابل اثبات بوده و با دقت در آراء طرفداران این نظریه می توان ادعا نمود که اختیارات حکومتی ولی فقیه همانند اختیارات حکومتی معصوم (ع) بوده و نباید قیودی بیش از آنچه به صراحت آمده در این خصوص مطرح نمود زیرا هدف هر دو اداره کشور به نحو احسن و هدایت جوامع بشری به سوی خیر و صلاح دنیوی و اخروی است و چون اهداف مشترک هستند اختیارات نیز باید مشترک باشند . بر همین اساس ، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پس از اشاره به یکی از مهمترین اصول خود یعنی اصل ولایت مطلقه فقیه ، نقطه پیوند و اتصال قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران را ولی فقیه و رهبر دانسته و اعمال حاکمیت قوای مزبور را تحت نظارت رهبری مشروع و قانونی می داند . نظارت ، نفوذ و ارتباط رهبری با قوای سه گانه براساس قانون اساسی به دو روش مستقیم یا بی واسطه و غیرمستقیم یا با واسطه صورت می گیرد . مهمترین نتیجه نظارت و دخالت رهبری در قوای سه گانه علاوه بر ایجاد هماهنگی و حل و فصل اختلافات احتمالی آنها ، جلوگیری از استیلا غیر طبیعی یکی از قوا بر قوای دیگر و همچنین انتشار فساد در حوزه های گوناگون حکومتی است . بنابراین با توجه به شرایط و صفات خاص و بسیار متمایزی که قانون اساسی برای رهبری پیش بینی نموده و همچنین کنترلهای درونی و بیرونی بسیار دقیق و تأثیرگذاری که در این خصوص بر رفتار و تصمیمات رهبری اعمال می شود می توان مدعی بود که اهداف و فلسفه اصل تفکیک قوا با دخالت و نظارتی که رهبری بر قوای سه گانه دارد بهتر محقق می شود .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ	تقديم
ب	چکیده
ت	فهرست مطالب
١	پیشگفتار
٣	فصل اول : کلیات
٤	١- پیشینه موضوع تحقیق
٥	٢- تعریف موضوع تحقیق
٦	٣- اهداف تحقیق
٦	٤- سؤالات تحقیق
٧	٥- فرضیه های تحقیق
٨	٦- تعریف واژه ها و اصطلاحات
٨	الف) رهبر- رهبری
١٠	ب) ولایت
١٠	ج) ولایت فقیه عامه
١١	د) ولایت مطلقه فقیه
١١	ه) حقوق اساسی
١١	و) قانون اساسی

۱۲	ز) قوای سه گانه
۱۳	ح) تفکیک قوا
۱۴	۷- روش انجام تحقیق
۱۴	۸- اهمیت تحقیق
۱۵	۹- موانع ، مشکلات و محدودیتهای تحقیق
۱۵	۱۰- سازماندهی تحقیق
۱۷	فصل دوم : مباحث نظری اصل تفکیک قوا
۱۸	بخش اول : پدیداری نظریه تفکیک قوا
۱۸	گفتار اول: مفهوم ، فلسفه و اهمیت تفکیک قوا
۱۸	بند اول : ضرورت هیأت حاکمه
۲۰	بند دوم : مفهوم تفکیک قوا
۲۳	بند سوم : ادله ارزشمندی تفکیک قوا
۲۶	گفتار دوم : اندیشه های تفکیک قوا در مغرب زمین
۲۶	بند اول : آراء متفکران باستان
۲۶	الف) افلاطون
۲۸	ب) ارسطو
۲۹	بند دوم : آراء متفکران جدید
۲۹	الف) جان لاک

- ۳۰ (ب) منتسکیو
- ۳۲ (ج) ژان ژاک روسو
- ۳۳ بند سوّم : نظریاتی دیگر
- ۳۳ الف) قوه موسس
- ۳۴ (ب) قوه تعدیل کننده
- ۳۵ بخش دوّم : جایگاه اصل تفکیک قوا در نظام سیاسی اسلام
- ۳۵ گفتار اول : تفکیک قوا در حکومت اسلامی
- ۳۵ بند اول : دیدگاه اهل سنت
- ۳۶ بند دوّم : دیدگاه شیعه امامیه
- ۳۶ الف) تفکیک قوا در عصر حضور و ظهور معصوم (ع)
- ۳۷ (ب) تفکیک قوا در عصر غیبت امام زمان (عج)
- ۳۸ گفتار دوّم : متفکران مسلمان و تفکیک قوا
- ۳۸ بند اول : آراء متفکران کلاسیک (ابن خلدون)
- ۴۱ بند دوّم : آراء متفکران معاصر
- ۴۱ الف) علامه نائینی و تفکیک قوا
- ۴۴ (ب) امام خمینی (ره) و تفکیک قوا
- ۴۷ (ج) آیت الله مصباح و تفکیک قوا

- بخش سوّم : تقسیم بندی رژیمها بر اساس روابط بین قوا
 ۵۱
- گفتار اوّل : تفکیک مطلق قوا (رژیمهای ریاستی)**
 ۵۱
- بند اوّل : مفهوم تفکیک مطلق قوا
 ۵۱
- بند دوّم : ادله تفکیک مطلق قوا
 ۵۱
- بند سوّم : ویژگیهای رژیمهای مبتنی بر تفکیک مطلق قوا
 ۵۲
- بند چهارم : ایرادهای وارده بر تفکیک مطلق قوا
 ۵۳
- گفتار دوّم : تفکیک نسبی قوا (رژیمهای پارلمانی)**
 ۵۴
- بند اوّل : مفهوم تفکیک نسبی قوا
 ۵۴
- بند دوّم : شرایط تفکیک نسبی قوا
 ۵۵
- بند سوّم : ویژگیهای رژیمهای مبتنی بر تفکیک نسبی قوا
 ۵۶
- بند چهارم : انتقاد از تفکیک نسبی قوا
 ۵۷
- گفتار سوّم : اختلاط قوا (رژیمهای اقتدارگرا)**
 ۵۸
- بند اوّل : مفهوم اختلاط قوا
 ۵۸
- بند دوّم : اختلاط قوا با حاکمیت قوه مجریه
 ۵۹
- بند سوّم : اختلاط قوا به سود قوه مقننه
 ۵۹
- گفتار چهارم : تفکیک قوا در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران**
 ۶۰
- بند اوّل : ماهیت حاکمیت و اعمال قدرت در نظام اسلامی
 ۶۰

۶۲	بند دوّم : ویژگیهای روابط قوا در نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر نقش رهبری
۶۵	فصل سوّم : مبانی فقهی - حقوقی نهاد رهبری در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران
۶۶	بخش اوّل : مبانی فقهی ولایت فقیه
۶۸	گفتار اوّل : پیشینه نظریه ولایت فقیه
۶۹	بند اوّل : آراء و نظرات فقهای قدیم
۶۹	الف) شیخ مفید
۷۱	ب) سلّار
۷۱	ج) محقق کرکی
۷۲	د) محقق همدانی
۷۲	ه) ملا احمد نراقی
۷۳	و) صاحب جواهر
۷۴	بند دوّم : آراء و نظرات فقهای معاصر
۷۴	الف) آیت الله بروجردی
۷۵	ب) امام خمینی (ره)
۷۷	گفتار دوّم : ادله و مبدا مشروعیت ولایت فقیه
۷۷	بند اوّل : ادله اثبات ولایت فقیه
۷۷	الف) ادله عقلی

۷۸	ب) ادله نقلی
۸۰	بند دوّم : مبدأ مشروعیت ولایت فقیه
۸۲	الف) مشروعیت در نظریه انتصاب
۸۳	ب) مشروعیت در نظریه انتخاب
۸۴	بخش دوّم : نهاد رهبری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۸۶	گفتار اوّل : شرایط و صفات رهبری در قانون اساسی
۸۶	بند اوّل : صلاحیت علمی
۸۷	بند دوّم : صلاحیت اخلاقی
۸۷	بند سوّم : تواناییهای شخصی
۸۸	گفتار دوّم : طریقه تعیین ، توقف و پایان رهبری در قانون اساسی
۸۸	بند اوّل : شیوه تعیین و نصب رهبر
۸۹	الف) چگونگی پذیرش رهبر قبل از اصلاح ۱۳۶۸
۹۰	ب) چگونگی انتخاب رهبر بعد از اصلاح ۱۳۶۸
۹۱	بند دوّم : توقف و پایان رهبری
۹۲	گفتار سوّم : موقعیت ، مسئولیتها و نحوه کنترل و نظارت بر رهبری
۹۲	بند اوّل : موقعیت رهبری
۹۲	الف) موقعیت رسمی

۹۳	ب) موقعیت شخصی
۹۳	بند دوّم : مسئولیتهای رهبری
۹۳	الف) مسئولیت سیاسی
۹۴	ب) مسئولیتهای مالی و حقوقی
۹۴	بند سوّم : نحوه کنترل و نظارت بر رهبری
۹۵	الف) کنترل درونی
۹۶	ب) نظارت بیرونی
۹۹	بخش سوّم : بحث ولایت مطلقه فقیه
۱۰۰	گفتار اوّل : مفهوم ولایت مطلقه فقیه
۱۰۲	گفتار دوّم : دیدگاههای موجود در خصوص حدود اختیارات رهبری در قانون اساسی
۱۰۲	بند اوّل : محدود و محصور بودن وظایف و اختیارات رهبری بر طبق قانون اساسی
۱۰۳	بند دوّم : اختیارات ولی فقیه فراتر از قانون اساسی است
۱۰۵	گفتار سوّم : ولایت مطلقه فقیه در بازنگری قانون اساسی
۱۱۰	فصل چهارم : وظایف و اختیارات رهبری در قوای سه گانه
۱۱۲	بخش اوّل : بررسی رابطه رهبری با قوای سه گانه پیش از بازنگری در قانون اساسی
۱۱۲	گفتار اوّل : ساختار و روابط قوا در پیش نویس قانون اساسی
۱۱۴	گفتار دوّم : وظایف و اختیارات رهبری در قوای سه گانه در قانون اساسی ۱۳۵۸

- ۱۱۴ بند اوّل : نهاد « شورای نگهبان » برای کنترل قانونگذاری
- ۱۱۵ بند دوّم : نصب عالی ترین مقام قضایی برای نظارت بر دستگاه قضایی
- ۱۱۶ بند سوّم : عفو یا تخفیف مجازات محکومین
- ۱۱۷ بند چهارم : فرماندهی کل نیروهای مسلح برای پاسداری از کشور اسلامی
- ۱۱۸ بند پنجم : تنفیذ حکم ریاست جمهوری
- ۱۱۸ بند ششم : عزل رئیس جمهور
- ۱۱۹ بخش دوّم : بررسی رابطه رهبری با قوای سه گانه پس از بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸
- ۱۲۰ گفتار اوّل : نظارت ، نفوذ و اختیارات رهبری در ارتباط با قوه مقننه
- ۱۲۲ بند اوّل : نصب و عزل و قبول استعفای فقهای شورای نگهبان
- ۱۲۲ بند دوّم : رهبری و نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی
- ۱۲۴ بند سوّم : رهبری و نظارت بر قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی
- ۱۲۶ بند چهارم : فرمان همه پرسی
- ۱۲۶ گفتار دوّم : نظارت ، نفوذ و اختیارات رهبری در ارتباط با قوه مجریه
- ۱۲۷ بند اوّل : فرماندهی کل نیروهای مسلح
- ۱۲۸ الف) عزل و نصب فرماندهان عالی نیروهای مسلح
- ۱۲۹ ب) اعلان جنگ و صلح و بسیج نیروها
- ۱۳۱ ج) رهبری و شورای عالی امنیت ملی

- ۱۳۱ بند دوم : تشخیص و تأیید صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری
- ۱۳۲ بند سوم : امضای حکم ریاست جمهوری پس از انتخاب مردم
- ۱۳۳ بند چهارم : عزل رئیس جمهور
- ۱۳۵ بند پنجم : قبول استعفای رئیس جمهور
- ۱۳۷ بند ششم : تعیین کفیل ریاست جمهوری
- ۱۳۸ گفتار سوم : نظارت ، نفوذ و اختیارات رهبری در ارتباط با قوه قضائیه
- ۱۳۹ بند اول : نصب و عزل و قبول استعفای رئیس قوه قضائیه
- ۱۴۰ بند دوم : عفو و تخفیف مجازات محکومین
- ۱۴۱ الف) عفو خصوصی
- ۱۴۱ ب) عفو عمومی
- ۱۴۳ ج) عفو و تخفیف مجازات محکومین در قانون اساسی
- ۱۴۵ بخش سوم : نقش رهبری در حل اختلافات و تنظیم روابط قوای سه گانه
- ۱۴۵ گفتار اول : تنظیم روابط قوای سه گانه پیش از بازنگری قانون اساسی
- ۱۴۵ بند اول : وظایف و اختیارات رئیس جمهور در تنظیم روابط قوای سه گانه
- ۱۴۶ بند دوم : حذف مسئولیت تنظیم روابط سه قوه از حدود اختیارات رئیس جمهور
- ۱۴۸ گفتار دوم : حل اختلافات و تنظیم روابط قوای سه گانه پس از بازنگری در قانون اساسی
- ۱۴۹ بند اول : آراء و نظرات برخی اعضای شورای بازنگری

۱۴۹	الف) میرحسین موسوی
۱۵۰	ب) محمد مومن
۱۵۱	ج) آیت الله سید علی خامنه ای
۱۵۲	د) عباسعلی عمید زنجانی
۱۵۳	ه) عبدالله نوری
۱۵۴	بند دوم: رهبری و مسئولیت حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه
۱۵۶	فصل پنجم: خلاصه تحقیق، نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۵۷	بخش اول: خلاصه تحقیق
۱۷۰	بخش دوم: نتیجه گیری (رد یا اثبات فرضیه ها)
۱۷۳	بخش سوم: پیشنهادات
۱۷۵	کتابنامه:
۱۷۵	الف) کتاب ها
۱۸۰	ب) پایان نامه ها
۱۸۰	ج) مقالات
۱۸۲	د) اسناد، قوانین ومقررات
۱۸۳	پیوستها:

پیشگفتار :

اللهم انا نرغب اليك في دولة كريمه ، تعزبها الاسلام و اهله و تدل بها النفاق و اهله .^۱

بی تردید یکی از مشترکات تمامی جوامع بشری اعتقاد آنان به ضرورت وجود حکومت است ، و از آنجا که جوهره حکومت ، قدرت است و نیل به آن ، در اکثر موارد منتهی به سوء استفاده و استبداد می گردد در اکثر کشورها با توجه به معیارهای پذیرفته شده ، راهکارهایی برای جلوگیری از این آفت خطرناک پیش بینی شده است .

تفکیک قدرت حکومت به سه قوه مجریه ، قضائیه و مقننه از جمله این راهکارهاست که امروزه اکثر نظامهای سیاسی جهان به آن متوسل شده اند . اسلام به عنوان یکی از ادیان بزرگ الهی که مدعی داشتن برنامه کاملی برای تمامی ابعاد حیات بشری است در راستای کنترل قدرت حکومت از یک مکانیزم ویژه ای پیروی می کند که براساس آن حاکمان بواسطه کنترل های درونی و بیرونی مورد نظارت دقیق قرار گرفته و در صورت هرگونه خطا و سوء استفاده ، صلاحیت حکومت داری از آنان سلب می گردد .

حکومت جمهوری اسلامی ایران که بر مبنای آموزه های دین اسلام و مکتب تشیع استوار شده علاوه بر پذیرش اصل تفکیک قوا یک تفاوت عمده با سایر نظامهای حکومتی دارد و آن قرار گرفتن نهادی تحت عنوان «ولایت فقیه» و «رهبری» در راس نهادهای حکومتی است . در حقیقت ولایت فقیه عامل پیوند و ارتباط قوای حاکم و هماهنگ کننده سه قوه با یکدیگر است . اگرچه برخی مدعی اند با وجود اصل ولایت مطلقه فقیه ، در عمل فلسفه وجودی اصل تفکیک و استقلال قوا زیر سؤال می رود اما ما در فصول مختلف این تحقیق ضمن تبیین مفهوم و فلسفه واقعی تفکیک قوا و همچنین بررسی مبانی فقهی - حقوقی نهاد رهبری ، نوع رابطه رهبری با قوای سه گانه را براساس آنچه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ترسیم شده مورد مطالعه قرار خواهیم داد تا ثابت شود علاوه بر اینکه پیش بینی نهاد رهبری در قانون اساسی ناقض اصل تفکیک قوا نیست بلکه به انحاء مختلف ضعفها و نقصهای موجود

---

^۱ . فرازی از دعای پرفیض افتتاح .

در این اصل را با توسل به اختیارات قانونی خود مرتفع می سازد و به معنای واقعی کلمه مانع استبداد و سوء استفاده از قدرت می شود .

نگارنده این مجموعه که در راستای انجام وظیفه و ادای دین خود نسبت به امام راحل (ره) و شهدای عزیز انقلاب اسلامی و در راه نگارش این تحقیق متحمل زحمات زیادی شده ، ضمن ارج نهادن به تمام آثاری که درباره این موضوع ارائه شده ، می تواند با جرأت ادعا نماید که این پایان نامه نخستین مجموعه کاملی است که به رابطه رهبری با قوای سه گانه در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران پرداخته و امید دارد توانسته باشد به فضل الهی گامی هر چند کوچک در مسیر تبیین یکی از مباحث مرتبط با نظریه ولایت فقیه برداشته باشد .

در پایان بر خود لازم می دانم از راهنمایی ها و ارشادات راهگشای اساتید ارجمند جناب آقای دکتر ناصر علی منصوریان و جناب آقای دکتر عباسعلی کدخدایی صمیمانه تشکر نمایم . همچنین از سعه صدر و حمایت های بی دریغ همسر محترم و والدین عزیزمان که نقش مهمی را در طی این مسیر دشوار و طولانی برعهده داشتند سپاسگذاری می کنم .

فصل اوّل :

كلیات

۱- پیشینه موضوع تحقیق :

در گذر زمان بویژه پس از انقلاب اسلامی تحقیقات گسترده ای در خصوص مبانی فقهی ولایت فقیه صورت گرفته و نظریات مختلفی در این حوزه مطرح گردیده است که اشاره به آنها در این مختصر امکان ندارد. همچنین در چند سده اخیر مطالعات گسترده و دامنه داری چه در داخل و چه در خارج از کشور، بخصوص در کشورهای غربی پیرامون نظریه تفکیک قوا و استقلال قوا صورت پذیرفته که نتیجه این تحقیقات کامل تر شدن این نظریه و عملی شدن آن در عرصه سیاسی و تقنینی اغلب قریب به اتفاق کشورها شده است. اما پس از وقوع انقلاب اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ در ایران و تصویب قانون اساسی در سال ۱۳۵۸ که در پی آن نظریه ولایت فقیه از حوزه نظری وارد عرصه عملی و اجرایی شد و قوای سه گانه زیر نظر رهبری و مستقل از همدیگر به اعمال وظیفه پرداختند، تحقیقات و کتب مختلفی در خصوص مباحث مختلف رهبری و از جمله: ویژگی ها، شرایط، وظایف و چگونگی نصب و عزل و... همچنین درباره کارویژه های قوای سه گانه و... به مرحله نگارش رسید.

اما تا آنجا که نگارنده اطلاع دارد مطالعه و پژوهش جامع و در خور توجهی پیرامون رابطه رهبری با قوای سه گانه در چند سال اخیر صورت نپذیرفته که بتواند به سؤالات و شبهات موجود پاسخ قانع کننده ای ارائه نماید، اگر چه تعدادی از نویسندگان به صورت کلی و محدود در داخل کشور و در برخی از کتابها به بخشی از ابعاد آن اشاره کرده اند که به صورت خلاصه می توان به دو دیدگاه در این خصوص اشاره نمود:

الف) عده ای معتقدند که رهبری جزئی از قوه مجریه است و ارتباط آن با سایر قوا به منظور ایجاد هماهنگی و تعدیل قوا در همین چهار چوب قابل دفاع است.

ب) اما عده ای دیگر با اشاره به بحث ولایت مطلقه فقیه و با استناد به برخی اصول قانون اساسی و مبانی فقهی، رهبری را فوق قوای سه گانه دانسته و مشروعیت اعمال قوای سه گانه را ناشی از ولایت رهبری می دانند.

۲- تعریف موضوع تحقیق :

موضوع این تحقیق که در واقع بررسی حقوقی « رابطه رهبری با قوای سه گانه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران » است را اینگونه می توان تبیین و تعریف نمود ؛ در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مانند اغلب کشورهای جهان چارت تشکیلاتی نظام سیاسی به صورت عمده از سه قوه اصلی با نام قوه مجریه ، قوه قضاییه و قوه مقننه تشکیل شده با این تفاوت که در رأس این سه قوه بنابر تأکید اصل پنجاه و هفتم نهادی تحت عنوان رهبری یا ولایت فقیه قرار گرفته که وظیفه نظارت و ایجاد هماهنگی بین این سه قوه را بر عهده دارد .

در حقیقت در نظام سیاسی مورد نظر اسلام مشروعیت همه ارکان حاکمیت به نوعی به ولی فقیه که نماینده و نائب امام معصوم (ع) محسوب می گردد وابسته است و لذا نهادهای تشکیل دهنده حکومت برای داشتن مشروعیت باید به صورت مستقیم یا غیرمستقیم به رهبری متصل گردند .

ولایت مطلقه فقیه در اندیشه سیاسی اسلام به معنای دادن اختیارات لازم به یک فقیه جامع الشرایط برای انجام وظایف دولت اسلامی است ، بر همین مبنا قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به گونه ای تدوین شده که همه ارکان اصلی نظام به نوعی مشروعیت خود را از ولی فقیه اخذ می کنند ، قوای سه گانه نیز به صورت اخص مشمول این اصل گردیده و به شیوه ها و روشهای مختلف با رهبری مرتبط می گردند . پس موضوع این تحقیق در حقیقت بررسی ماهیت و فلسفه این رابطه و راهکارها و روشهایی است که رهبری می تواند با توسل به آنها با قوای سه گانه مرتبط شود .

اما در تقسیم کار بین قوای سه گانه ، قوه مقننه قوه ای است که عهده دار وضع قوانین و مقررات مورد نیاز کشور و نظارت بر حسن اجرای قوانین می باشد ، قوه مجریه وظیفه اجرای مصوبات قانونی مجلس و پیشبرد امور اجرایی در حوزه داخل و خارج از کشور را بر عهده دارد و قوه قضاییه وظیفه رفع خصومت ، اجرای عدالت و پیشگیری از وقوع جرم و برخورد با قانون شکنان را پی گیری می نماید .

۳- اهداف تحقیق :

هدف از این تحقیق در واقع پاسخگویی به ابهامی است که در خصوص مفهوم ولایت مطلقه فقیه و ارتباط آن با نظریه تفکیک قوا وجود دارد ، یعنی با توجه به بدیع بودن سیستم حکومتی جمهوری اسلامی ایران که در قانون اساسی آن تبلور یافته و با عنایت به نامشخص بودن ابعاد مختلف نظریه ولایت مطلقه فقیه برای بسیاری از پژوهشگران خصوصاً در جوامع غیر ایرانی ، به نظر باید ابعاد مختلف آن به صورت علمی تبیین شود تا مشخص گردد آیا این نظریه قادر است به نیازهای امروز بشر برای اداره جوامع انسانی و حفظ حقوق و آزادیهای مشروع آنها پاسخ گوید یا خیر؟

یکی از ابعاد این مسئله بحث رابطه رهبری با قوای سه گانه است که شبهاتی را در خصوص احتمال تمرکز قدرت و نقض فلسفه تفکیک قوا به وجود آورده است که لازم است در ضمن این پژوهش ابهامات موجود واکاوی شده و سازوکار رابطه رهبری با قوای سه گانه به صورت دقیق و حقوقی مورد بررسی قرار گیرد.

۴- سؤالات تحقیق :

ما برای نیل به اهداف خود در این تحقیق سؤالات ذیل را مطرح کرده و تلاش می کنیم با یافتن پاسخهای آنها به ابهامات موجود در خصوص موضوع تحقیق پایان دهیم .

سؤال اصلی :

چگونه رهبری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نظارت خود را بر هر یک از قوای سه گانه اعمال می کند ؟

سؤالات فرعی :

در تبیین این سؤال ، سؤالات ذیل مطرح می شود :

سؤال اول :

به طور کلی کنترل ، هماهنگی و ایجاد تعادل بین سه قوه چه جایگاهی در حقوق اساسی و بویژه حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران دارد ؟

سؤال دوم :

نقش و جایگاه رهبری در ارتباط با قوای سه گانه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر چه مبنایی

استوار است ؟

سؤال سوم :

آیا نوع ساختار رهبری که متضمن اشراف و سلطه همه جانبه (تشریحی ، تنفیذی و قضایی) بر کل امور و

شئون کشور است منافاتی با اهداف مورد نظر نظام تفکیک قوا ندارد ؟

۵- فرضیه های تحقیق :

برای پاسخ به سؤالات مطرح شده در این تحقیق ما یک فرضیه اصلی و سه فرضیه فرعی را به شرح ذیل

مطرح می نماییم :

فرضیه اصلی :

با توجه به تأکید اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر نظارت ولایت مطلقه فقیه بر

قوای سه گانه و همچنین تأکید بند ۷ اصل یکصد و دهم قانون اساسی بر لزوم حل اختلاف و تنظیم

روابط قوای سه گانه توسط رهبری ، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اصول دیگری نحوه دخالت

رهبری در قوای مجریه ، قضاییه و مقننه را به صورت دقیق مشخص کرده که بر مبنای آن مشروعیت

عملکرد هر یک از قوای سه گانه به نوعی ناشی از اراده رهبری می باشد . این نظارت و دخالت در برخی

موارد بی واسطه و در برخی موارد به صورت غیر مستقیم و با واسطه صورت می پذیرد .

فرضیه های فرعی :

فرضیه اول :

یکی از مباحث مهم در حقوق اساسی که به تبعیت از اصل تفکیک قوا مطرح گردیده کنترل و نظارت بر

سه قوه و ایجاد هماهنگی و تعادل میان آنها است ، در اکثر کشورها و بویژه کشورهای بزرگ غربی که

نظام تقسیم قدرت آنها برای سایر کشورها الگو و معیار محسوب می شود ، روابط قوا به گونه ای طراحی